

STROP o.p.s.

Ochrana práv a chráněných zájmů

Pracoviště pro náhradní rodinnou péči při STROP o.p.s.

Legislativní rámec:

Pracoviště a její pracovníci se řídí Listinou základních práv a svobod, Úmluvou o právech dítěte a Zákonem o sociálně právní ochraně dětí a dalšími zákony, které s poskytováním služeb Pracoviště pro náhradní rodinnou péči souvisí.

Všichni pracovníci dbají na to, aby v rámci své činnosti práva klientů důsledně chránili.

Z těchto práv v Úmluvě o právech dítěte se k práci klíčového pracovníka vztahují zejména tyto:

- právo znát rodiče a právo na jejich péči
- právo na zachování rodinných svazků
- právo na udržování osobních kontaktů s rodiči (pokud to není v rozporu se zájmy dítěte)
- právo svobodně vyjádřit své názory v záležitostech, které se jej dotýkají
- důstojnost
- právo na soukromí
- právo na ochranu před tělesným, duševním násilím, zneužíváním, nedbalým zacházením, týráním

Práva dětí i dospělých osob jsou chráněna také důsledným dodržováním zásad činnosti – viz standard č. 1.

Pracovníci jsou vázáni mlčenlivostí o všech okolnostech, které se při výkonu své činnosti setkají. (Výjimkou je: supervize, vzájemné předávání informací mezi zaměstnanci Pracoviště pro náhradní rodinnou péči, předání konkrétních informací pověřenému městskému/obecnímu úřadu (OSPOD) apod. a oznamovací povinnost.) Viz standard č. 11.

STROP o.p.s.

Naplnování výše uvedených práv dětí a pečujících osob:

1. Pracovníci **respektují** jiné názory a pohledy na věc. Nehodnotí a v případě řešení situace, ve které nepanuje shoda pracovníka s klientem, je pracovník povinný s klientem toto téma otevřít a pokusit se dojít ke konsenzu. Vždy má na zřeteli zájem dítěte. Pokud dohoda není možná, žádá o pomoc při řešení situace další kolegy – odborníky (např. kolega z Pracoviště pro NRP, ředitelka pracoviště pro NRP, sociální pracovnice OSPOD, supervizor, osoby z okolí klientů a dítěte např. výchovný poradce, učitel, lékař aj.)
2. O krocích, které chce pracovník podniknout (např. spolupráce s jinou institucí, případová konference apod.), **vždy informuje klienta** – ideálně má jeho souhlas. Bez souhlasu klienta postupuje pracovník pouze po dohodě s vedoucím pracoviště pro NRP v případě, že jsou ohroženy zájmy dítěte, jeho zdravý duševní a fyzický vývoj.
3. Pracovníci vždy **dodržují zásady slušné komunikace** – klienty oslovují, pane/paní, případně křestními jmény, vykají. U starších dětí (cca 15+) se pracovník dítěte ptá, zda si přeje vykání nebo tykání (pokud jsou to děti, které vidíme poprvé, při dalších setkáních již dítě oslovujeme podle předchozí dohody). Děti pracovník oslovuje křestním jménem nebo jeho variantou, na kterou je dítě zvyklé a která je mu příjemná (např. Pepíku, Honzo, namísto Josefe, Jane).
4. **Setkání/konzultace** v domácnosti klientů probíhají vždy **po předchozí dohodě** s nimi v předem dohodnutém termínu a v konkrétní čas. Klienti i dítě si mohou návštěvu pracovníka vyžádat.
5. V rámci domácí konzultace mají děti **právo hovořit s pracovníkem bez přítomnosti pečujících osob** (pěstouni, rodiče) Pracovník se s dítětem domlouvá, jaké informace následně přednese dál pěstounům. Dítě má právo na soukromí a pracovníci toto respektují. Výjimkou jsou informace, ze kterých je patrné, že dítě je v ohrožení nebo pod vlivem dalších sociálně patologických jevů (např. šikana ve škole, zneužívání návykových látek, sebepoškozování). V tomto případě pracovník vždy dítě upozorní, co bude dělat, vysvětlí mu situaci a domluví se, jakým způsobem se pěstounům informace předá, kdo u toho může a má být, plus další okolnosti podle závažnosti sdělené informace. V případě, že si není pracovník jistý, jak by měl reagovat, aby svým jednáním neohrozil dítě – nejprve konzultuje celou situaci s nadřízeným, kolegou,

STROP o.p.s.

event. dalším odborníkem (např. psycholog, školní poradce, sociální pracovníce – OSPOD, aj.), teprve následně jedná. Pracovník znovu dítě informuje o postupu. Dítě si může při rozhovoru s pracovníkem vyžádat přítomnost pečující osoby, pracovník toto přání respektuje.

6. Pracovníci **respektují soukromí** dítěte a jeho osobní prostor. Pokud hovoří pracovník s dítětem a chtěl by jej např. pohladit po vlasech, nejprve se dítěte **zeptá, zda může**. Také vždy **požádá**, zda může jít např. do pokojíčku, podívat se na školní sešity, žákovskou knížku apod. Při vstupu do místnosti, kde je dítě, pracovník klepe na dveře. Nevstupuje bez oznámení. **Dítě má právo odmítnout** a pracovník toto rozhodnutí respektuje.
7. Pracovník monitoruje, zda pěstouni **podporují vztah dítěte k rodině** a rodičům. Motivuje, podporuje a provází pěstouny budováním identity dítěte směrem k jeho původní rodině. Pokud pečující osoba/y odmítají či bojkotují budování vazeb a vztahů dítěte s rodinou, je pracovník povinen nejprve situaci prodiskutovat s pečujícími osobami, a informovat je o dalším kroku a to, že v případě pokud nedojde k nápravě je pracovník povinný informovat o této situaci městský úřad – OSPOD pěstounů i dítěte.
8. Pracovníci striktně **dodržují důstojnost** dítěte i pečujících osob, nehovoří s dítětem dehonestujícím způsobem, nedělají si z něj legraci (např. z nočního pomočování), neironizují chování nebo výsledky činností dítěte (např. výtvarná činnost apod.)

Děti mají právo na rodinný život a to jak ve své náhradní rodině, tak v rodině původní.

Zaměstnanci mají za úkol podporovat zdravé a otevřené vztahy jak v rodině pěstounské, tak v rodině původní.

Pokud pracovník zjistí nebo se domnívá, že dítě v pěstounské péči prožívá nějaké náročné období, krizi, konzultuje situaci s pěstouny, následně s kolegou, vedoucím pracoviště, dalšími odborníky, např. psycholog, psychoterapeut a supervizorem.

V konkrétním případě se postup domlouvá na základě dohody pěstounů x pracovníka a vedoucího pracoviště.

Opatření při porušení práv klientů klíčovým pracovníkem:

STROP o.p.s.

Pracovník, který porušil práva klienta, se mu omluví, s vedoucím pracoviště se dohodne, zda spolupráce může pokračovat dále, nebo byla důvěra a respektující atmosféra narušena natolik, že dojde ke změně klíčového pracovníka. Situace selhání pracovníka je prodiskutována na poradě Pracoviště pro NRP, případně na supervizi.

Klienti mají právo si na svého klíčového pracovníka stěžovat – postup je uveden v Dohodě o výkonu pěstounské péče. Také je zpracován ve standardu č. 14.

Sankce za porušení práv klientů mohou být:

- napomenutí ředitele Pracoviště
- snížení osobního ohodnocení, odměn apod.
- ukončení pracovního poměru

V případě opakovaného porušení práv dětí a pěstounů pracovníkem, je toto důvodem pro rozvázání pracovního poměru.

Střety zájmů zúčastněných stran:

Střety zájmů mohou probíhat na několika úrovních mezi:

- a) pěstouni x rodiče (rozdílný pohled na zájem dítěte ve věcech např. výběru školy, přátel, trávení volného času, otázka výchovných postupů, zdravotnických úkonů, čerpání rodičovského příspěvku při péči o dítě v PPPD, apod.)
- b) pracovník x dítě (žádost o zamlčení důležitých informací, např. šikana ve škole, zahájení sexuálního života před 15 rokem, zneužívání návykových látek – v míře, která by mohla ohrozit vývoj dítěte, apod...)
- c) pracovník x pěstouni (viz např. Pravidla pro přijímání darů)
- d) pracovník x rodiče/rodina dítěte (rodina požaduje kontakt s dítětem, dítě není na kontakt připraveno...)

V situacích střetu zájmů zúčastněných osob je hlavním východiskem zájem dítěte – tento je také určující pro konkrétní řešení střetu zájmu.

Pracovníci využívají následná opatření, která mají pomoci vyřešit střet zájmů (pořadí se může měnit):

- zmapování situace
- zapojení dalších kolegů a odborníků – konzultace

STROP o.p.s.

- komunikace se zainteresovanými osobami
- supervize
- nalezení řešení situace

Pěstouni, dítě i rodina dítěte mohou upozornit na střet zájmů svého klíčového pracovníka i vedoucího Pracoviště.

Pověřená osoba chrání dítě před zneužíváním, zanedbáváním a týráním.

Situace, když pracovník zjistí, že dítě je zneužíváno, zanedbáváno, týráno:

V případě, že pracovník hodnověrně zjistí, že dítě v pěstounské péči je zanedbáváno, zneužíváno či týráno, bezodkladně kontaktuje svého nadřízeného pracovníka a postupuje v souladu s oznamovací povinností směrem k orgánům činným v trestním řízení. Dále informuje bezodkladně OSPOD pěstounů a OSPOD dítěte, pokud jsou rozdílné, Krajský úřad u dětí v PPPD.

Veškeré informace a poznatky související se zanedbáváním, zneužíváním a týráním pracovník eviduje v dokumentaci, kterou si vede u každé pěstounské rodiny.

Pokud se pracovník domnívá, že by k takovému jednání mohlo docházet – nemá konkrétní informace, podklady, konzultuje také situaci s vedoucím pracoviště a dohodnou se na dalším postupu – např. informovat OSPOD, oslovit další osoby, které jsou s dítětem v kontaktu - MŠ, ZŠ, psycholog, psychiatr atp.

Pokud do náhradní rodiny přichází dítě, které má v anamnéze, že bylo vystaveno některé z forem týrání, zanedbávání, zneužívání nebo se předpokládá, že tomuto bylo vystaveno, pracovník pěstounům poskytne nebo zprostředkuje informace a poradenství, jak pracovat a pomoci dítěti překonat možná traumata a psychická zranění. Pracoviště může, v případě potřeby zprostředkovat, event. uhradit odbornou pomoc dítěti (např. psychoterapie).

Poradenství a podporu poskytuje pracovník průběžně v případě potřeby po celou dobu, kdy je dítě umístěno do pěstounské péče.

Také v rámci dalšího vzdělávání pěstounů je do vzdělávacího plánu téma zanedbávaných, týraných a zneužívaných dětí zavedeno.

STROP o.p.s.

V rámci dalšího vzdělávání/sebevzdělávání pracovníků Pracoviště pro NRP se tito věnují také oblasti rozpoznání a prevence zneužívání, zanedbávání nebo týrání dětí. Tato témata se také zařazují do průběžného a povinného vzdělávání pro pěstouny.

Předcházení situacím, kdy by mohlo být dítě zneužíváno, zanedbáváno, týráno:

- Pracovníci vykonávají vlastní činnost v **souladu se zásadami činnosti** – viz standard č. 1.
- Pracovníci se průběžně vzdělávají, mají pravidelnou supervizi.
- Pracovníci si také vzájemně předávají průběžné informace o rodinách, se kterými mají uzavřenou Dohodu o výkonu pěstounské péče, viz standard č. 11 Výměna informací mezi klíčovými pracovníky.

Tato opatření snižují riziko nevhodného chování směrem k dítěti. V případě, že by nastala situace, kdy by pracovník jednal nevhodně s dítětem, bude tato situace řešena podle: Sankce za porušení práv klientů mohou (viz výše).

Pracovníci budují vztah s dítětem založený na důvěře, jsou s dítětem v častém kontaktu a využívají možnosti a práva hovořit s dítětem bez přítomnosti pečujících osob. Tento způsob práce umožňuje dítěti snadněji využít pracovníka k řešení svých problémů a svěřit se mu. Principy práce, které jsou zmíněny výše, jsou také základem pro práci a komunikaci s pěstouny. Týrání, zanedbávání a zneužívání dítěte může být také způsobeno nezvládnutou životní situací a krizí pěstounů (pokud se nejedná o patologickou osobnost). Je tedy pravděpodobné, že časté kontakty, vztahy založené na důvěře a otevřenosti, umožní klíčovému pracovníkovi zachytit potenciální krizi v takovém stádiu, že se nebude odrážet negativním způsobem na dítěti a bude možné s pěstouny hledat řešení jejich momentální situace.

Zpracovala: Jarmila Plevová

Září 2014